FRANC. ERN. BRUCKMANNI, MED. DOCT. ACAD. CÆSAR. NAT. CUR. ET SOC. REG. PRUSS. SCIENT...

FRANCISCI ERNESTI BRVCKMANNI
MED. DOCT. ETC.
EPISTOLA ITINERARIA VIta
DE
OVO GALLINACEO FIGVRATO ET TERRA VLRICANA
AD
VIRVM CLARISSIMVM, atque AMPLISSIMVM
DOMINVM
DN. IOH. DAVID. MVLLERVM,
LYCEI COENOBIALIS, QVOD IN VALLE D.
MARIÆ PROPE HELMSTETVM FLORET, RECTOREM
DIGNISSIMVM FIDELISSIMVM ETC.
PRÆCEPTOREM QVONDAM OMNI HONORIS ET AMORIS GENERE
LONGE PROSEQVENDVM.

WOLFFENBVTTELÆ.
ANNO CHRISTI M DCC XXIX.

VIR CLARISSIME ATQVE AMPLISSIME,

PRopoſuimus nobis quædam ad TE dare de ovo figurato quodam, quod apud Pontificios in magno honore eſt & ſumma veneratione colitur, æque ac terra Ulricana Auguſtanorum, quæ glires, animalcula nociva, haud tolerare traditur. Primo ſiſtatur loco prodeat imagiuncula, ovi magnitudine, repræſentans ovum gallinaceum, in cujus putamine vel cortice benedicta mater Dei regali veſtitu cincta & diademate ex auro & gemmis conflato caput ornata, hominum ſalvatorem infantem brachio dextro bajulans, qui puerulus æque ac mater optime veſtitus & coronatus, videnda, binæ autem hæ perſonæ radiis flammeis, quales quandoque Cometarum & ſtellarum eſſe ſolent, de quaque parte circumfuſa exiſtunt. Ovum, cujus figura hic transmittitur, prout nempe eam æri inciſam Viennæ Auſtriæ inter alias res ſanctas & benedictas, pecunia data, accepimus, a gallina quadam in Terra ad S. Mariæ Stellam, Bavariæ Monaſterium Auguſtini

 præ-

præceptis addictum, partum. Hæc imago benedicta, portis & januis domus glutine firmiter affixa, omnis generis ſpectra procul & eorum ludibria nocturna moleſta & aſpectu terribilia propellere dicitur & a vulgo creditur. Qualis autem nexus? qualis logica? qualis ſyllogiſmus? Hoc ovum repræſentat in putamine ſuo Dei matrem & filium & quidem caſu (putamus enim firmiter hanc ſignaturam ex gallinæ oviparæ imaginatione à viſa tali Deiparæ cum filio imagine vel perſona in domo quadam vel templo ovi cortici eſſe communicatam) huic impreſſam & adpictam; ergo ſpectra fugat e domo! Hæc ratiocinatio, hæc concluſio merentur haud indigne adjici iis, quæ copioſiſſimo numero collegit D. Joh. Frid. Mayer eumque aliis communicavit in ſeiner Päpſtiſchen Vernunſt- leeren Schluß-Kunſt der neuen Jeſuitiſchen Läſter-Academie in Schleſien, zum theilen aus dem Päpſtiſchen Scribenten getreulich zuſammen getragen, qui liber parvæ molis in 12. Hamburgi A. 1696. lucem aſpexit. vid. plura de hoc modo dicto ovo apud P. Abrahamum de St. Clara, qui integrum volumen de iſto typis Monachii Bavariæ excudi curavit ſub rubrica: Gück, Gack, Buck, Gack, Ga einer wunderſeltſamen Hennen in dem Hertzogthum Bayern, d.i. eine ausführliche Beſchreibung der berühmten Walfahrt Maria Stern zu Taxa bey den P.P. Auguſtinern Barfuſſern, welche ſeinen urhebl. Angang genommen von einem Hennen Ey, auf dem durch Anordnung des Himmels ein ſtrahlender Stern erhoben ware, in deſſen Mitten ein ſchön gecrönter Frauen Haupt &c. 8v. 1685. cum fig. Ovum figuratum, cujus apex turritum muliebre ornamentum (quod Galli Fontange vocant) & huic incumbentem parvum puſionem repræſentabat, Norimbergæ ſeculo ſuperiori A. 1690 d. 30. Jul. a gallina quadam nigra partu excluſum eſt prout integra hiſtoria legenda & icon ovi depictus videndus apud Chriſt. Lehmannum in Theatro hiſtorico rerum naturalium & memorabilium territorii montani Miſnici germanico ſermone conſcripto pag. 171. ſub titulo: Fontangen-Ey. D. Stephan. Blankart in Collect. Med. Phyſic. Part. II.

pag.

pag. 148. obſervationem ovi, ſtellam cometam in cortice exhibentis, memoriæ tradidit. Cum Romæ gallina quadam in ædibus Domini Maſſini de nocte clamoſa voce audiretur, qua à ſervitiis erat furem adeſſe putans de lecto ſurgit & modo excluſum ovum exacte cometam, qui eodem tempore nempe A. 1680 & 1681. in nubibus toti ferme Europæ terrori erat, exhibens invenit, tremens & horrore undique perfuſus ſervus derepente viſa & audita domino ſuo narravit, inſimulque ovum monſtravit. Hic altero mane ſtatim id Papæ, Reginæ Sueciæ & reliquis Romæ Magnatibus videndum & admirandum obtulit; hoc ovum poſtea æri à cælatore inciſum & hinc inde diſtributum varias eruditis & ſpeculationes & cogitationes excitavit. Nec ſilentio prætermittendum erit mirandum illud ovum, cujus Theatr. Europ Tom. IX. pag. 1550. meminit, in quo conſpiciebantur acinaces vagina denudatus, crux & virga. Ne autem patientia Tua in legendo abutamur, plura figuris notata ova non adducemus, firmiter autem perſuaſi ſumus, tales icones in recenſitis & aliis ovis, ut & in Taxenſi ad St. Mariæ ſtellam, partu editis, nulli miraculo, ſed ſoli harum domeſticarum volucrium imaginationi adſcribendas eſſe, cum gravida talis gallina divam Dei genetricem in templo vel domo quadam optime veſtibus ornatam viderit, (uti modo dicta gallina Taxenſis, quæ ſæpius forſan hanc Deiparam virginem cum filiolo benedicto aſpexerit, ſibique rudem & incompletum de iſta fecerit conceptum,) poſtea demum ovum excluſerit fœmina quadam & infante figuratum. Noli autem credere, figuram ita exactam & perfectam, prout hic eam in icuncula vides & prout eam Viennæ Auſtriæ ante aliquot annos accepimus, in ovo iſto naturali extitiſſe, ſed nobiſcum puta, pictorem & ſculptorem ærarium figuram multo elegantiorem & magis completam penecillo chartæ appinxiſſe & inſtrumento in ære cælaſſe: Gallina, quæ ovum turrito mulierum ornamento & infante ornatum peperit, tunc temporis impregnata aſpexerit ſequioris ſexus perſonam talem mundum muliebrem in fronte & infantem

fantem in brachiis moventem, geſtantem, inde ſibi conceptum rudem formavit, phantaſiæ impreſſit, cum ovo figuras viſas communicavit, & ovum hinc, ut modo à nobis delineatum, partu edidit. Ad ovum quod attinet cometicum, gallina ex die ſæpius tunc temporis iſtam in cœlo rutilantem barbatam & caudatam mirandæ magnitudinis ſtellam intuens, phantaſiæ & imaginationi ſuæ ad lumen ſtupendum imprimens & in ovi cortice delineans, ovum, cui cometæ icon adpicta, edidit. Par & eſt ratio iſtius ovi, cui crux, virga, acinaces &c. adpicta viſi ſunt, gallina aſpiciens ejusmodi inſtrumenta & res, conceptum ſibi formavit & viſa in ovo delineavit, ſicque peperit ovum figura rudi exprimens crucem, virgam, acinacem &c. Habent animalia ovipara æque ac vivipera ſui generis phantaſiam & imaginationem, ſed omnimode diverſam & ab humana plane diſtinctam, cum hæc ſit longe excellentior, multo nobilior, variisque modis præſtantior. Generant & pariunt ovipara & vivipara animalia ex hac imaginatione, quando corrupta aliusque viſis objectis tempore coitus & graviditatis imbuta exiſtunt, non ſecus ac homines, monſtra & fœtus a ſuo genere diverſos, aberrantes, corruptos, mutilatos, incompletos, alter, ac genus, ſexus & propagatio a ſuâ divinitus inditâ naturâ poſtulat, figuratos & formatos.

De terra ſic dicta Ulricana ſequentia inaudivimus, quæ voluntarie Tecum communicabimus. Hæc cinerea & pulverulenta materia à pontificiis in monaſterio quodam Auguſtæ Vindelicorum, parvis ſacculis ſericis varii coloris indita distribuitur, ſic cognominata eſt à Sancto Ulrico, glirium expulſore, qui, ſecundum pontificiorum traditionem, omnes mures majores, nocivas iſtas beſtias, ſuis ardentibus precibus ex tota hac ampliſſima urbe non tantum, ſed & ex tota circumjacente vicinia expuliſſe, omnesque & ſingulos in quandam ſpeculam, quæ hodienum in templo divo Ulrico dicato, ibi videnda, proſcripſiſſe perhibetur.

Terra

Terra hæc in iſto effoditur loco, in quo divi Ulrici oſſa ſepulta jacent, hinc reliquiis canoniſatis iſtius ſancti viri mixta dicitur. Ejusmodi ſacculi feriea terra, cinere ac pulvere reli- quiorum impleti & in alia loca extra Auguſtanam urbem transportati eandem vim glirium expulſivam retinere tradun- tur. Tres tales ſacculos ſimul uno tempore in domo qua- dam Brunſvigæ ante aliquot annos aſſervavimus, ſed effectus expulſivus nobis non ſucceſſit, nam hæ beſtiolæ, reſpectu iſtius pulveris non territæ, omnes domus & hypocauſti angulos ut olim ſic & porro perrepſerunt. Cum terra quoque & ſche- dulam accepimus, in ſequentia verba typis excuſa legendam: Ehrwürdiges Heylthum von der Erden des Grabs/ und darin gewesenen Fleiſch des H. Beichtigers und Augſpurgiſchen Bi- ſchoffs Udalrici, welche/ ſo ſie ehrwürdig aufbehalten und zufor- derſt göttlicher/ alsdann auch dieses groſſen H. Ehr einige gute Wercke/ als Gebet/ Faſten/ Allmoſen/ Opffer in den Kirchen- Stock und dergleichen verrichtet werden/ wunderſahme Krafft haben/ die ſchädliche Ratzen aus dem Häuſern und Nachbar- ſchafft zu vertreiben/ wann nemlich ſolche Particul mit veſtem Glauben und guten Vertrauen an dergleichen Ort aufgehängt/ oder ſonſt verwahret werden. Und dieſes aus ſonderbaren Pri- vilegio, mit welchen der allgütige GOtt die hohe Verdienſt ſei- nes ſo lieben Dieners Udalrici mit einem ewigen Wunder be- würdigen wollen. vid. plura in den Breſſlauer R. und N. Ge- ſchichten XXXV. Verſuch pag. 214. it. in Happelii Relat. Cur. Part. IV. p. 84. it. G. Ludovici de S. Ulrico, glirium expulſore, qui liber Anno 1693. impreſſus hactenus à nobis nondum viſus fuit; it. in P. L. Berckemeyers vermehrt. curieuſen Antiquario per Europam p. 402. Verum autem & certum eſt, integram Auguſtanam urbem totamque viciniam circumcirca his be- ſtiolis vacuam eſſe, cauſa autem non quærenda in hujus ſancti proſcriptione pitatitia, ſed naturalis, adhuc latens, ſine dubio adeſt, quæ oculatioribus phyſicis naturæ penetralia & miranda ſedulo rimantibus ſine dubio ſeſe offerret, ſi cogitationes in eam

eam inquirendam & ſtudium ſuum dirigere vellent. Præterea & in Sueciæ regno, teſte modo dicto Happelio l. c. pag. 302. terram quandam glires non tolerantem habemus, quæ & ex aliis locis diſperſa eandem virtutem retinet expulſivam & ex cauſa naturali, arſenicali forſan & venenata, hos mures majores procul fugat & pellit. Hoc murium quoque genus ex alia regione Auguſtam delatum, non diu vivit, ſed vitam mox exhalat, & ſic forſan in aere, in aquæ & terræ effluviis aliquid gliribus inimici, nocivi, venenati & arſenicalis abſtruſum & reconditum latere poteſt, quod homines adhuc fugit. Sunt & porro plures terrarum loci, qui hæc nociva animalcula plane ignorant, nec St. Ulricum unquam vixiſſe & in mundo fuiſſe ſciunt, forſitan & ad hoc numerari poterit Auguſtanorum gliribus vacua regio? eſt Inſula Maris Baltici, Rugia Germ. Rügen dicta, quæ glires non finit eſſe vivos; eſt inſula ſeptem diſtans milliaribus Holmiâ Sueciæ, nec glires nec mures colitans. Silentii peplo involvemus reliquas regiones & loca ſu-carentia, ne Tibi vomitum, de hoc nauſeoſo animalculorum genere plura ſcribendo, excitemus. Dies diem docet & ſedula noſtri ævi phyſicorum in recondita naturæ miracula indagatio, quæ jam multa majoribus noſtris nec per tranſennam viſa, nec cogitata unquam, detexit, hæc & nobis tempore indicabit veram & naturalem cauſam, ob quam hic Auguſtæ & quibusdam aliis locis glires non poſſint aura vitali frui.

Vale, Vir clariſſime atque Doctiſſime, cum tota Tua honoratiſſima familia, & me redamare ut olim ſic & porro perge ſemper Tuum. Dabam Wolffenbütt. die 1. Martii 1729.

33 950030

S. Maria ad Stellam in Terra